Suomen tuomariliitto

EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

Asia: HE 136 / 2018 vp

Viite: Lakivaliokunnan lisäselvityspyyntö 26.10.2018

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry (jäljempänä Tuomariliitto) esittää viitteessä mainitun lisäselvityspyynnön johdosta lausuntonaan seuraavaa:

Tuomioistuinviraston johtokunnan jäsenten ja ylijohtajan virkavastuusta

Tuomioistuinviraston johtokunnan jäsenet tulevat rikoslain 40 luvun virkarikossääntelyn piiriin sanotun luvun 11 §:n 2 kohdassa olevan määritelmän ja luvun 12 §:n perusteella. Tuomioistuinviraston johtokunta on Tuomariliiton käsityksen mukaan selkeästi mainitussa määritelmässä tarkoitettu toimielin.

Tuomioistuinviraston ylijohtaja on virkasuhteessa Tuomioistuinvirastoon, joten hänen osaltaan ei voi olla epäselvyyttä siitä, että häneen sovelletaan rikoslain 40 luvun säännöksiä.

Tuomariliitto katsoo näin ollen, ettei erityisten Tuomioistuinviraston johtokunnan jäseniä ja ylijohtajaa koskevien virkavastuusäännösten säätämiseen ole tarvetta.

Tuomioistuinviraston johtokunnan jäsenten ja ylijohtajan virkarikossyyteforumista

Tuomioistuinlain 22 luvun ainoa pykälä (1 §) käsittää säännökset siitä, mitkä tuomioistuimet käsittelevät tuomioistuinten jäseniä ja virkamiehiä koskevat virkarikossyyteasiat. Säännökset on tarkoitettu koskemaan tuomioistuinten jäseniä ja virkamiehiä nimenomaan heidän virkatehtävissään asianomaisissa tuomioistuimissa. Mainittujen virkarikossyyteasioiden ydinalueen muodostavat tuomioistuinten lainkäyttöön eli tuomiovallan käyttämiseen perustuvat syyteasiat. Tätä näkökohtaa ilmentää hyvin se, että pykälän 1 momentin 2 a kohdan mukaan virkarikossyyteforum määräytyy kansliahenkilökuntaan kuuluvan osalta asianomaisen lainkohdan mukaisesti vain, jos asia koskee tuomioistuinlain 19 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässä – eli lainkäyttötehtävässä – teh-

työ virkarikosta. Vaikka säännöksissä mainittujen tuomareiden ja tuomioistuinten muiden virkamiesten kohdalla virkarikossyyteforumia ei ole säädetty riippuvaksi siitä, onko virkarikos tehty lainkäyttötehtävässä vai ei, puheena olevaa forumsääntelyä ei voida eikä ole perusteltua tulkita niin, että se koskisi myös muita kuin tuomarin tai muun virkamiehen asianomaisessa virassa tekemiä rikoksia. Näin ollen heitä on Tuomariliiton käsityksen mukaan syytettävä Tuomioistuinviraston johtokunnan jäsenen tehtävässä tehdystä virkarikoksesta käräjäoikeudessa eikä tuomioistuinlain 22 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa tuomioistuimessa. Tämä on perusteltua myös siksi, että vaikka Tuomioistuinviraston perustamisen eräs keskeinen tavoite on vahvistaa tuomioistuinten riippumattomuutta, kysymys ei kuitenkaan ole tuomioistuimesta vaan tuomioistuimia palvelevasta keskushallintoviranomaisesta.

Mahdollisten virkarikossyyteasioiden ajamisen kannalta olisi kestämätöntä, jos samaa lainvastaista päätöstä koskevan virkarikossyyteasian forumit jakaantuisivat johtokunnan jäsenten taustavirkojen mukaisesti jopa valtakunnanoikeudesta (korkeimpien oikeuksien tuomarit) käräjäoikeuteen (tuomioistuinten muuhun henkilöstöön kuuluva jäsen, ellei tämän virka-aseman mukainen forum olisi hovioikeus, ja julkishallinnon johtamisen asiantuntemuksen perusteella nimitetty jäsen).

Tuomariliitto pitää kysymystä virkarikossyyteforumista siinä määrin selvänä, ettei erillisen selventävän säännöksen ottaminen tuomioistuinlakiin ole tarpeen.

Edellä lausuttu huomioon ottaen myös Tuomioistuinviraston ylijohtajaa tulee syyttää virkarikoksesta käräjäoikeudessa.

Virkasyytteen nostamisoikeudesta

Suomen perustuslain 110 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa päättää oikeuskansleri tai oikeusasiamies, soveltuu Tuomariliiton käsityksen mukaan niin ikään vain virkatoimiin tuomarin virassa. Muunlainen tulkinta johtaisi johdonmukaisesti sovellettuna esimerkiksi siihen kestämättömään lopputulokseen, että vaikkapa oikeusministeriössä määräaikaisessa virassa (hallinto- tai lainvalmistelutehtävässä) toimivaa tuomaria olisi syytettävä tuossa määräaikaisessa virassa tekemästään virkarikoksesta – tuomarin virastaan riippuen – joko hovioikeudessa tai korkeimmassa oikeudessa (tai jos kysymyksessä olisi korkeimman oikeuden tuomari, valtakunnanoikeudessa).

Kun Tuomioistuinvirasto edellä todetulla tavalla on hallintoviranomainen eikä tuomioistuin, sen johtokunnan jäsentä vastaan nostettavasta virkasyytteestä on, edellä lausuttu huomioon ottaen, asianomaisen jäsenen virka-asemasta riippumatta kelpoinen päättämään kihlakunnansyyttäjä.

Turussa 30.10.2018

Tuomariliiton puheenjohtaja,
hovioikeudenneuvos Kimmo Vanne